

EESTI RAHVASTIKUSTATISTIKA ÜHTLUSARVUTUSTE PROGRAMM

Maakondlik sündmus- ja loendusstatistika 1965-1990
1.01.2003 — 31.12.2003 (leping 1.1-11/03/9)

ARUANNE

Lepingu objekt — Eesti Rahvastikustatistika Ühtlusarvutuste Programmi alamprogramm *Maakondlik sündmus- ja loendusstatistika 1965-1990* — hõlmab rahvastiku sündmus-, loendus- ja küsitlusstatistika konsistentset korrastamist ning on suunatud Eesti rahvastikuteabe ajalise ja ruumilise võrreldavuse kujundamisele. Programm tervikuna peab silmas rahvusvaheliste andmedefinitsioonide ja arvutusmeetodite juurutamist viisil, mis eesmärgistab rahvastikustatistika ühilduvuse ajavahemikul 1918-2003, s.o kogu Eesti riigi olemasolu vältel. Ruumilise võrreldavuse tagamisel lähtub Programm ühtlusarvutuste teostamisel põhimõttest esitada, niivõrd kui võimalik, suuremate piirkondade andmestik neid moodustavate koostisüksuste summana, luues niiviisi täies ulatuses realiseerituna võrdse andmemahu kõigi omavalitsuste lõikes. Programmi konkreetse lepingujärgse osa — maakondliku sündmus- ja loendusstatistika ühtlusarvutuse ja maakonnakogumike sarja ettevalmistamise — on läbi arutanud ja heaks kiitnud Eesti Vabariigi Valitsuse Isikuandmenõukogu 14. septembri 1994 ja 19. jaanuari 1995 istungitel.

Käesoleva aruandeaasta lepingutööd on teostatud viies peamises suunas, vastavalt kalenderplaanile, ning mõistetavalt olid need omavahel tihedalt põimitud ja koordineeritud. Samavõrra on aastatööde teostusel arvestatud alamprogrammi pikemaajaliste sihtide tagamist. Aruandeaastal kulges töö andmestikega ning kogumiku ettevalmistamine kahe maakonna — Harjumaa ja Võrumaa — kohta paralleelselt.

(1) Rahvastikusündmuste aegriidade koostamine

Korrastatud (ja kompuuteriseeritud) on kõigi olemasolevate rahvastikusündmuste
sünd
surm (mehed, naised)
abiellumine
lahutus
imikusurm (poisid, tüdrukud)
surnultsünd
sisseränne
väljaränne

arvud Harjumaa ja Võrumaa omavalitsuste lõikes 1965-1990. Kogu andmestiku ulatuses on läbi viidud arhiivi- ja statistiline kontroll.

(2) Arhiivitöö

Aruandeaasta mahukas arhiivitöö Harjumaa ja Võrumaa rahvastikustatistika osas ei kajastu kogumikus mitte otse, vaid esitatud andmestiku kvaliteedi kaudu (ajaline ja ruumiline ühildavus). Siiski, arhiivitöö käigus ja eespool viidatud tulemustele lisaks on läbi töötatud piirimuutusotsuseid sisaldavad arhivaalid (fond R10, nimistud 10 ja 12) ning koostatud asjaomane kõikne nimekiri.

(3) Maakonna rahvastikuandmestiku ühtlusarvutused

Teostatud on kogumiku näitarvude ühtlusarvutused 1965-1990 Harjumaa ja Võrumaa omavalitsuste lõikes. Samuti on teostatud väljavõte Eesti Rahvastiku Andmepangast (ERA) mõlema maakonna ühtlusarvutatud vanuskoostise 1970-1989 (avaldatud kogumikes *Rahvastiku soovanuskoostis. Maakonnad 1970-1979 & 1979-1989. RU Sari C, No.2&3. Tallinn, EKDK*) ja teiste kogumiku näitarvude kohta. Ühtlusarvutuste tulemused on arvkujul esitatud kogumiku osa A neljas esimeses tabelis: *Ühtlusarvutatud sündmusstatistika 1965-1990*. Kõnealuseid näitarve on samuti kasutatud maakondade rahvastikuarengu analüüsil ning jooniskomplektide koostamisel.

(4) Rahvaloenduse uustöötlused

Teostatud on Harjumaa ja Võrumaa loendusfailide (1989) moodustamine ja kontroll, kõigi tarvilike lisatunnuste sisseviimine faili ning andmetöötlus 26+26 sisutabeli arvutamiseks ja esitamiseks, mõistetavalt kõigi omavalitsuste lõikes. Paralleelselt on kompuuteriseeritud, arhiivitöö raames, 1959 ja 1970 aasta asjaomane loendusandmestik mõlema maakonna kohta.

Tabelite valik katab loendusandmestiku sisu tervikuna ja on sellevõrra standardtöötluse mudeliks teiste loenduste tarvis. Tabelites on ameti-, majandusharu- ja perekonnatunnuse puhul arvestatud nii omaaegseid kui ka rahvusvahelisi definitsioone, mistõttu osa tabeleid (kus definitsioonide erisusest tingituna polnud ühtne esitus võimalik) on toodud kaheselt. Varasemate rahvaloenduste andmestike esitamise osas oli põhimõtteks tagada võimalikult suur sarnasus 1989 aasta tabelikomplektiga. Kuivõrd uustöötlus polnud teostatav (siiski osaliselt võimalik 1979 aasta kohta), oli peamiseks piiranguks põhimõtte rakendamisel agregeeritud arvtabelite käsikirjaline või mõnel erijuhul isegi publitseeritud olemasolu.

(5) Rahvastikuarengu suundumuste analüüs ja joonisfailide komplekti moodustamine

Teostatud on Harjumaa ja Võrumaa rahvastikutaaste põhisuundumuste analüüs ühtse võrdluskäsitlusena kummagi maakonna kohta. Analüüsitulemustel põhinev tekst on lülitatud kogumikku. Samuti on kogumiku arvandmetele toetudes ette valmistatud ca 90 joonisgraafikut rahvastikutrendide ja -seisundite kohta. Omavalitsusüksuste puhul on võrdlus esitatud maakonna suhtes, maakonna korral, kus võimalik, Eesti rahvastiku kui terviku suhtes. Graafikud on elektroonilise jooniskomplektina lisatud eraldi disketil kogumikule.

Publitseeritud Harjumaa ja Võrumaa kogumiku sisukord on alljärgnev:

1. Eessõna

2. Maakonna rahvastikutaaste

3. Andmekirjeldus

Ülesandeks on selgitada kogumikus rakendatud mõisteid, definitsioone, klassifikaatoreid, arvutusprotseduure jms.

4. Piirimuutused

Tuuakse omavalitsuste (linnade/valdade ehk linnade/alevite/külanõukogude) nimekirjad loendusaastatel, piirimuutuste loend ja rahvaarvud külade kaupa kõigil sõjajärgseil loendusil.

5. Arvtabelid

Osa A Ühtlusarvutatud sündmusstatistika 1965-1990

Tabel 1 RAHVAAARV JA MUUTUSKOMPONENDID

Tabel 2 RAHVASTIKUSÜNDMUSED

Tabel 3 RAHVASTIKU SÜNDMUSKORDAJAD

	Tabel 4 RAHVASTIKU SOOVANUSKOOSTIS
Osa B	Ühtlusarvutatud loendusstatistika 1959-1989
	Tabel 1 & 1a RAHVASTIKU SOOVANUSKOOSTIS
	Tabel 2 RAHVASTIKU PEREKONNASEIS
	Tabel 3 RAHVASTIKU HARIDUS
	Tabel 4 RAHVASTIKU PÕLISUS
	Tabel 4a RAHVASTIKU PAIKSUS
	Tabel 5 RAHVASTIKU RAHVUS
	Tabel 5a RAHVASTIKU RAHVUS, KÕIK RAHVUSED
	Tabel 6 RAHVASTIKU EMAKEEL
	Tabel 6a RAHVASTIKU EESTI KEELE OSKUS
	Tabel 7 RAHVASTIKU LAPSESUS
	Tabel 7a RAHVASTIKU LAPSESUS EMA HARIDUSETI
	Tabel 8 RAHVASTIKU PÕHITEGEVUS
	Tabel 9 RAHVASTIKU TÖÖALA (RTAK)
	Tabel 9a RAHVASTIKU TÖÖALA (NRTAK)
	Tabel10 RAHVASTIKU AMET (RTAK)
	Tabel10a RAHVASTIKU AMET (NRTAK)
	Tabel11 RAHVASTIKU ELUASEMETÜÜP
	Tabel12 RAHVASTIKU ELUASE: TUBADE ARV
	Tabel12a RAHVASTIKU ELUASE: ÜLDPIND
	Tabel12b RAHVASTIKU ELUASE: ELAMISPIND
	Tabel13 RAHVASTIKU ELUASEMEMUGAVUSED
	Tabel14 TIHELIOLEKUASTE: 1-LIIKMENE PEREKOND
	Tabel14a TIHELIOLEKUASTE: 2-LIIKMENE PEREKOND
	Tabel14b TIHELIOLEKUASTE: 3-LIIKMENE PEREKOND
	Tabel14c TIHELIOLEKUASTE: 4-LIIKMENE PEREKOND
	Tabel14d TIHELIOLEKUASTE: 5+LIIKMENE PEREKOND

Tööd kõigis viies peamises suunas on olnud omavahel pidevalt koordineeritud, samuti on tehtud ettevalmistusi ühtlusarvutustöö ladusaks kulgemiseks järgneva ajalise tööetapi — aastate 1941-1965 — osas. Aruandeaastal toimusid endise aktiivsusega konsultatsioonid ja kooskõlastused metodoloogia ja kogumiku andmestiku osas (eelkõige Euroopa Rahvastikukomitee ja Rahvastiku-observatooriumiga) ning ühtlusarvutuste programmi tutvustamine, sh IUSSP ja EAPS kaudu avanenud mitmesuunalisi võimalusi kasutades. Tööde metodoloogilisi tulemusi rakendati teiste riikide andmekorralduslikul nõustamisel, sh Eurostati kaudu. Tulemused leidsid teavitamist Eestis.

Erinevates tööloikudes on individuaalandmestiku töötamiseks (rahvaloenduse uustöötlus) rakendatud programmpaketti *SPSS-Windows*, versioonid 6.1 ja 11.0; agregeeritud andmete töötamiseks paketti *Lotus*, versioonid 4.01 ja 5.0 (Windows); tabelite trükivalmis kujunduseks programmi *Wysiwyg*; graafikatöötlemiseks programmi *HarvardGraphics*, versioon 3.0 (DOS ja Windows), kaarditöötlemiseks programmi *MapInfo*, versioon 3.05 ning tekstitöötlemiseks paketti *Word* (Windows), versioonid 2.0 ja 2000. Mitmelaadselt on täiendatud metodoloogiliste ja statistiliste materjalide kogu.

Eesti Rahvastikustatistika Ühtlusarvutuste Programmiga seonduvalt on kogumike kõrval avaldatud järgmised teaduspublikatsioonid:

Anderson B, Katus K & Silver B (1995). Population statistics in countries of previous Soviet Union: opportunities and challenges. *Population Index*, no.1, pp.4-20.

Katus K, Puur A & Sakkeus L (1995). *Comparability of population data in previous USSR*. Paper to the European Population Conference. Milan.

Katus K (1996). Eesti rahvastiku põlisus ja kohalikud vähemusrahvused. *Etnilised vähemused Eestis, nende tänased probleemid ja tulevik*. Jõgeva, lk.9-26.

Katus K, Puur A & Sakkeus L (1997). Comparability of Population Data in the Former USSR: Case of Estonia. K.Katus, V.Stankuniene & A.Vikat (Eds) *Demographic Development in Baltic Countries*. Special number of Review Baltique, Vilnius, pp.33-48.

Katus K, Puur A & Sakkeus L (1998). Data Quality in the Former Soviet Union. *European Journal of International Migration and Ethnic Relations*, no.29-31, pp.119-133.

Katus K (1999). Riigiandmekorralduse andmeallikad. Viikberg J (Koost) *Eesti rahvaste raamat*. Tallinn, Eesti Entsüklopeediakirjastus, lk.415-423.

Katus K, Puur A, Põldma A, Sakkeus L (2001). Estonian Programme for Population Data Comparability. *Demography of Armenia at the turn of Millennium*. UNFPA, Yerevan, pp.85-88.

Tsuladze G, Maglaperidze N, Vadachkoria A (2003). Chikava L, Katus K (Eds). *Demographic Yearbook of Georgia, 2002*. Tbilisi, Institute of Demographic and Sociological Research/Centre for Social Studies.

Katus Kalev & Allan Puur (2003). (Eds) *Unity and diversity of long-term population development: the case of Baltic and South-Caucasian regions*. Tallinn, EKDK. 342 p.

Kokkuvõtlikult on lepingujärgsete tööde põhitulemus:

valminud ja kogumikena publitseeritud on Harjumaa ja Võrumaa rahvastikustatistilised ühtlusarvutused 1965-1990.

Järgnevatel aastatel jätkatakse Eesti Rahvastikustatistika Ühtlusarvutuste Programmi raames rahvastikustatistiliste maakonnakogumike 1934-1990 koostamist ühtse kava alusel.